

Wstęp do wydania polskiego	13
Przedmowa	21
1. Współczesny świat słowiański	25
1. Kraje słowiańskie na przełomie XX i XXI w.	25
2. Przestrzeń geograficzna i polityczna świata słowiańskiego	26
3. Pokrewieństwo języków, tendencje odśrodkowe i przemiany społeczne	35
4. Literatury słowiańskie a tożsamość narodowa	38
Część pierwsza	
Dawna cywilizacja słowiańska	
2. Etnogeneza Słowian	45
1. Prahistoria Słowian i jej świadectwa	45
2. Identyfikacja pierwszych cywilizacji słowiańskich ze starożytnymi ludami i grupami etnicznymi	47
3. Obszar geograficzny pierwszej cywilizacji słowiańskiej	48
4. Pierwsze świadectwa o Słowianach	54
3. Kultura materialna i kultury pogańskie	57
1. Cywilizacja rolnicza	57
2. Wioski i domostwa	58
3. Rolnictwo	60
4. Pogańskie wierzenia i kultury	64
4. Organizacja społeczna	73
1. Wielka rodzina i ród	73
2. Wspólnota terytorialna i <i>mir</i> Słowian Wschodnich	75
3. Organizacja plemienna	77
4. Podział ziem	80
5. Ewolucja struktur społecznych w epoce historycznej	81
6. Bunty chłopskie	82

5. Pozycja kobiety	83
1. Kolektywne użytkowanie ziemi i prawo własności do przydomowego ogrodu	84
2. Zarządzanie rodziną wielopokoleniową	85
3. Małżeństwo i system dziedziczenia	86
4. Małżonkowie i rody, z których się wywodzili	87
5. Egzogamia i wsie ulicówki	87
6. Snochactwo	88
7. Rodzina naturalna i rodzina społeczna	88
8. Awunkulat	89
9. Hipoteza ewolucyjna	89
6. Język prasłowiański I	93
1. Rosnąca sonorność sylaby	98
2. Monoftongizacja dyftongów z intonacją opadającą	99
3. Upraszczenie grup samogłoska + spółgłoska nosowa	99
4. Zanik spółgłosek na końcu sylaby i krótkie samogłoski	100
5. Grupy <i>or, ol, er, el</i>	100
6. <i>V-</i> oraz <i>j-</i> protetyczne	103
7. Język prasłowiański II	105
1. Palatalizacje	105
2. Pierwsza palatalizacja	105
3. Druga palatalizacja	106
4. Upodobnienia	107
5. Trzecia palatalizacja	107
6. Połączenie <i>j</i> ze spółgłoską poprzedzającą	108
7. Połączenie <i>j</i> z następującą po niej samogłoską tylną	110
8. Prozodia i metryka	110
9. Apofonia	111
8. Język prasłowiański III	115
1. Morfologia języka prasłowiańskiego	115
2. Morfologia rzeczownika	115
3. Zaimki i przymiotniki	118
4. Morfologia czasownika	119
5. Elementy składni	121
6. Słownictwo języka prasłowiańskiego	121

Część druga

Akulturacyja Słowian

9. Ekspansja i nowe siedziby	127
1. Awarowie i Słowianie	127
2. Cesarstwo bizantyńskie i królestwo Franków	130
3. Słowiańska ekspansja na Bałkanach	131
4. Wkroczenie Słowian na Półwysep Apeniński	137
5. Ekspansja Słowian na zachód	138
6. Ekspansja Słowian na północ i południe	140
10. Słowianie między cesarstwem bizantyńskim i państwem Franków	143
1. Państwo Franków	143
2. Cesarstwo bizantyńskie	144
3. Początki ludności rumuńskiej	144
4. Reakcja imperiów	146
5. Rynek niewolników	148
6. Stosunki między Rzymem a Konstantynopolem	149
7. Wielkie Morawy i państwo bułgarskie	153
11. Konstantyn-Cyryl, jego wykształcenie i misje	157
1. Wykształcenie Konstantyna-Cyryla	161
2. Misje dyplomatyczne	164
12. Konstantyn-Cyryl, Metody i misja wielkomorawska	169
1. Kariera Metodego	170
2. Przygotowania do misji wśród Słowian	171
3. „Bracia Sołtuńscy” na Wielkich Morawach i w Panonii	174
4. Pobyt w Wenecji i w Rzymie	175
5. Metody arcybiskupem Słowian	178
13. Europa Środkowo-Wschodnia, Bałkany i Europa Wschodnia w IX–X w.	183
1. Europa Środkowo-Wschodnia między IX a X w.	184
2. Dziedzictwo Konstantyna-Cyryla i Metodego w pierwszym państwie bułgarskim	185
3. Dalmacja, Chorwacja Panońska i początki średniowiecznej Serbii	190
4. Dziedzictwo Konstantyna-Cyryla i Metodego na Słowiańszczyźnie Wschodniej	192
5. Zachodniosłowiański świat i jego wejście w <i>Christianitas</i>	196
5.1. Cesarstwo w czasach Ottonów / 5.2. Księstwo Czech / 5.3. Królestwa Polski i Węgier	

14. Język staro-cerkiewno-słowiański i alfabety do jego zapisu	203
1. Wynalezienie alfabetu głągolicznego	203
2. Głągolica i cyrylica	204
3. Najstarsze zabytki głągoliczne i cyryliczne	212
15. Język staro-cerkiewno-słowiański a język cerkiewnosłowiański	215
1. Język cerkiewnosłowiański i jego redakcje	215
2. Standaryzacja języka cerkiewnosłowiańskiego	219
2.1. Fonetyka i morfologia / 2.2. Składnia / 2.3. Leksyka	
16. <i>Slavia Orthodoxa</i> i <i>Slavia Latina</i> – historia społeczna i polityczna	227
1. Obszar <i>Slavia Orthodoxa</i>	228
1.1. Cesarstwo wschodniorzymskie i Konstantynopol / 1.2. Kościoły autokefaliczne / 1.3. Miasto: od Konstantynopola do Moskwy / 1.4. Tradycja monastyczna / 1.5. <i>Slavia Orthodoxa</i> jako „śródziemie” między chrześcijańskim Zachodem a islamskim Orientem	
2. Obszar <i>Slavia Latina</i>	234
2.1. Idea uniwersalizmu i królestwa / 2.2. Zamki i miasta / 2.3. Organizacja i kontrola społeczeństwa / 2.4. Powstanie pierwszych królestw słowiańskich	
3. Tereny na pograniczu obszarów <i>Slavia Orthodoxa</i> i <i>Slavia Latina</i>	241
17. <i>Slavia Orthodoxa</i> i <i>Slavia Latina</i> – kultura	243
1. Obszar <i>Slavia Orthodoxa</i>	243
1.1. Chrześcijański Wschód i pluralizm językowy / 1.2. Wierność wobec tradycji / 1.3. Neoplatonizm chrześcijański	
2. Obszar <i>Slavia Latina</i>	251
2.1. Monolityczność łaciny / 2.2. Odrodzenie antyku / 2.3. Ponowne odkrycie myśli Arystotelesa	
3. Punkty wspólne i wzajemne uprzedzenia	256
18. <i>Slavia Orthodoxa</i> i <i>Slavia Latina</i> – kwestia języka literackiego	259
1. Obszar <i>Slavia Orthodoxa</i>	260
1.1. Język cerkiewnosłowiański i nowożytnie języki słowiańskie / 1.2. Redakcje języka cerkiewnosłowiańskiego: starobułgarska, staroserbska i staroruska / 1.3. Język cerkiewnosłowiański – relacje między poszczególnymi redakcjami / 1.4. Funkcje języka cerkiewnosłowiańskiego i powstanie języków narodowych / 1.5. Narodziny językowej polityki narodowej	
2. Obszar <i>Slavia Latina</i>	267
2.1. Łacina a dziedzictwo kultury klasycznej i chrześcijańskiej / 2.2. Narodziny literatury w językach narodowych / 2.3. Zagadnienie języka literackiego /	

3. Dziedzictwo kulturowe Słowian w epoce współczesnej	272
Część trzecia	
Udział Słowian w tworzeniu Europy	
19. Średniowieczne państwa słowiańskie – obszar <i>Slavia Orthodoxa</i> (XI–XV w.)	277
1. Świat bizantyński – „śródziemie” między Wschodem i Zachodem	277
2. Ostatnie najazdy ze Wschodu	278
3. Ekspansja świata łacińskiego	280
4. Kryzys władzy cesarskiej i powielanie bizantyńskiego modelu politycznego	281
5. Monastycyzm słowiański	281
6. Renesans bizantyński (XI–XII w.)	283
7. Kryzys Rusi Kijowskiej	285
8. Przełomowy wiek XIII	288
8.1. Rozpad cesarstwa bizantyńskiego / 8.2. Najazdy Mongołów / 8.3. Księstwa ruskie	
9. Jesień wschodnioeuropejskiego średniowiecza (XIV–XV w.)	297
9.1. Podbój Bałkanów przez Turków Osmańskich / 9.2. Moskwa i uwolnienie się Rusi spod jarzma Mongołów/Tatarów / 9.3. U źródeł konfliktu polsko-rosyjskiego	
20. Obszar <i>Slavia Orthodoxa</i> między azjatyckim Wschodem i europejskim Zachodem	309
1. Bogomilizm	309
2. Bizantyński hezychazm	312
3. Upowszechnienie hezychazmu i drugi wpływ południowsłowiański	315
21. Słowiańskie państwa w średniowieczu. Obszar <i>Slavia Latina</i> (XI–XV w.)	323
1. Wspólna podróż – kształtowanie się świata zachodniego	323
2. Cesarz i papież	323
3. Chryścianizacja i germanizacja	326
4. Tworzenie się średniowiecznych państw (XI–XIII w.)	328
4.1. Królestwo Czech / 4.2. Królestwo Polskie / 4.3. Królestwo Węgier	
5. Miasta i kultura	330
6. Krucjaty północne – powstanie Prus Wschodnich i Wielkiego Księstwa Litewskiego	332
7. Integracja w świecie zachodnim i ekspansja na wschód (XIV–XV w.)	334
7.1. Królestwo Czech / 7.2. Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie /	
7.3. Królestwo Węgier	
22. Jan Hus i ruch husyty	343
1. Dynastia Luksemburgów i Czechy	343

2. Nowe warstwy społeczne, reforma religijna i świadomość narodowa w Czechach	343
3. Prekursorzy ruchu husyckiego	345
4. Jan Hus i reforma Kościoła	346
5. Potępienie i śmierć Husa na stosie podczas soboru w Konstancji	347
6. Czeska reakcja: liga utrakwistów i radykalni husyci w Taborze	348
7. Reakcja i rozwój	349
8. Modele kulturowe i korzenie społeczne	350
23. Humanizm i renesans na wschodnim wybrzeżu Adriatyku	353
1. Obszar Istrii i Dalmacji od średniowiecza do czasów nowożytnych	353
1.1. Wczesne średniowiecze (VI–X w.) / 1.2. Późne średniowiecze (XI–XV w.) / 1.3. Dalszy rozwój historyczny	
2. Odrodzenie <i>studia humanitatis</i> na obszarze Adriatyku	356
3. Miasta i humanizm w Dalmacji	358
3.1. Dubrownik / 3.2. Split / 3.3. Inne miasta i wyspy Dalmacji	
4. Dalmatyński humanizm i literacki język chorwacki	363
24. Humanizm, renesans i reformacja na obszarze słowiańskim	365
1. Odnowa przy jednoczesnym spojrzeniu w przeszłość	366
2. Obszar czeski i łужиcki	368
3. Obszar naddunajski i adriatycki	372
4. Obszar polsko-litewski	374
5. Rozwój języków narodowych i kształtowanie się świadomości narodowej	377
25. Moskwa – nowy Konstantynopol i trzeci Rzym	379
1. Bizantyński model „symfonii władz” w Rosji – wielki książę i metropolita	379
2. Sobór ferrarsko-florencki	380
3. Upadek Konstantynopola i jego konsekwencje dla Europy Wschodniej	381
4. Ruchy millenarystyczne	382
5. Idea Moskwy jako trzeciego Rzymu	385
6. Rola monastycyzmu i Kościoła rosyjskiego	386
7. Umocnienie się i ekspansja Cesarstwa Rosyjskiego	391
8. Spuścizna „trzeciego Rzymu” w nowożytnej i współczesnej Rosji	393
Część czwarta	
Umocnienie się Słowian w Europie nowożytnej i współczesnej	
26. Barok i kontrreformacja w krajach słowiańskich	397
1. Wojny religijne i Czechy	397

2. Państwo polsko-litewskie, Moskwa a kwestia ukraińska	398
3. Zagrożenie tureckie	402
4. Ekspansja katolicyzmu i pedagogiczne dzieło jezuitów	405
5. Kontrola nad kulturą i jej ideologiczne wykorzystanie	408
6. Kultura barokowa	410
7. Komunikacja literacka	415
27. Modernizacja i sekularyzacja państw słowiańskich	419
1. <i>Ancien régime</i> i nowe wyzwania w Europie Środkowo-Wschodniej, Europie Wschodniej oraz na Bałkanach	419
2. Silny, lecz podzielony świat germański	420
3. Kryzys Imperium Osmańskiego	423
4. Rosja Piotra Wielkiego	424
5. Zmiany na terenach słowiańskich	427
6. Rozbiór państwa polsko-litewskiego	427
7. Habsburgowie i Słowianie	428
8. Rosja i Bałkany	429
9. Poważne zmiany kulturowe: reforma edukacji	432
28. Wiek Słowian	437
1. Kształtowanie się świadomości narodowej	437
2. Narodziny ruchów narodowych	440
3. Rozpad starego porządku, światowy konflikt, rewolucja rosyjska	441
4. Druga wojna światowa i Europa po Jalcie	446
5. Realny socjalizm i jego kryzys	448
6. Narody słowiańskie po 1989 r.	451
29. Myśl słowiańska między XIX a XX w.	455
1. Od tożsamości etnicznej do przebudzenia narodowego	455
2. Austroslawizm a narody słowiańskie	458
3. Zwolennicy Zachodu i słowianofile w Rosji	462
4. Rosyjski panslawizm i jego wpływ na świat słowiański	463
5. Słowiańskie braterstwo i jego ideologiczne wykorzystanie w XX w.	466
30. Podstawy i metody slawistyki	469
1. Studia slawistyczne	469
2. Poszukiwanie korzeni kulturowych i podejście porównawcze	471
3. Kluczowe zagadnienia slawistyki	474
4. Rola badań historiograficznych	476
5. Możliwe perspektywy badawcze	478

Zakończenie	483
Bibliografia	485
Aneks 1. Chronologia	515
Aneks 2. Tabele morfologiczne języka staro-cerkiewno-słowiańskiego	547